ה: אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

עין משפט נר מצוה

כו א מיי׳ פ״א מהלכות ממרין הלכה כ ופ״ד הלכה ח כ סמג לאוין עט:
כז ב ג ד מיי׳ פ״ד שם הלכה כ ג ד סמג שם עיטש״ע או״ח סי׳ תמ סעיף ח:

תורה אור השלם

1. שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל חמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ: שמות יב יט
2. מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: שמות יג ז

רבינו חננאל

אמר רבא ש״מ מדר״ע חלת, ש״מ אין ביעור חמץ אלא שרפה, דא״י ס״ד בלא שרפה ישביתהו אפילו ביו״ט שלא בשרפה. ושמעינן מינה הבערה לחלק יצתה, דא״י ס״ד כמ״ד ללאו יצאת תיהי עשה דהשבתת חמץ לידחי לאו דהבערה. ור״מ לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. תיר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מה ת״ל והלא כבר נאמר לא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים זכר, עד מנין ליתן את האמור של זה בזה, ואת האמור של זה בזה, ת״ל שאור שאור לגזרה שוה, נאמר שאור בבתיכם שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, ונאמר שאור שאור בגבולך ולא יראה לך שאור בכל גבולך. מה שאור האמור בבתים כיון שהוא מצוי בביתו עובר בבל יראה ובבל ימצא ובבל ישמין ובבל יקבל פקדונות מן הגרים. שאלו כולן נכנסין בכלל דבר המצוי בביתו שאין אדם רואה בביתו אלא דבר המצוי בביתו וכן כלם, אף שאור האמור בגבולין כן, ומה שאור האמור בגבולין כתיב ביה לא יראה לך, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, אף שאור האמור בבתים של אחרים ושל גבוה כותר. אמר מר יכול ישמין ויקבל פקדונות מן הגרים ת״ל לא ימצא אין לי אלא גוי שלא כבשתו יאין שרוי עמך בחצר הוא שלא ימצא אצלך לא טמון ולא פקדון, גוי שכבשתו שרוי עמך בחצר מנין ת״ל לא ימצא, ואקשינן כלפי אליא. כלומר דברים מהופכין הן כמו שהאליה היפוך מן הראש כי המהלך בסדר הולך ראשו לפנים ונגבו לאחריו. והמהופך הולך זנבו לפנים והראש אחריו. כך גם זה. כלומר אם אסרה לך התורה לקבל פקדון בגוי שלא כבשתו על אתת כמה יכמה בגוי שכבשתו שהוא כמו שלך שודאי אסור. אמר אבי איפוך. כלומר גוי שכבשתו ושרוי עמך בחצר כמו שלך הוא חשוב ואסור, אלא מנין שאף גוי שלא כבשתו ואינו שרוי עמך בחצר שהוא אסור ת״ל לא ימצא כלל. **רבא אמר לעולם לא היפוך וארישא קאי.** כלומר בתחלת הענין הדברים אמורים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, אין לי אלא שמוהר לך לראות חמצו של גוי, אלא בגוי שלא כבשתו ואין שרוי עמך בחצר שאין בך יכולת למצוא, גוי שכבשתו ושרוי עמך בחצר מנין שאע״פ שיש

לחלק יצאת. מדקרי לה אב מלאכה ועוד אומר ריב״א דלמ״ד ללאו יצאתה [א] לא היה אסור ביו״ט כיון דאין שם מלאכה עליה: **לא** אמרינן מתוך. דלי אמרינן מתוך קרי אע״ג דבעינן צורך היום קלת הכא מה שמצער הוי צורך: **אבל** אתה רואה של אחרים ושל גבוה. הקשה הרב ר׳ יעקב דאורלייני״ם דהכא לא מצריך תרי קראי למעוטי נכרי וגבוה דמחד לך ממעטינן תרויהו אע״ג דתלתא לך כתיבי וכפ׳ כל שעה (לקמן כג.) משמע דצריכי כולהו ובמנחות בפרק רבי ישמעאל (דף פז. ושם) קאמר תרי עריסותיכם כתיבי חד למעוטי נכרי וחד למעוטי הקדש ומיהו בספרים מדויקים גרס חד כדי עריסותיכם פירוש כשיעור עיסת מדבר וחד לעיסת הקדש וכן נראה דבראשית הגז (חולין קלה:) דרשינן מעריסותיכם כדי עיסתכם:

משום דכתיב לך לך תרי זימני. פ״ה כיון דמייתר לך שדייה אלא ימצא וקשה לרשב״ם דמיתורא דלך גופיה אפילו אלא [לא] ימצא מצינו למעוטי נכרי שכיבשתו ואור״י דאי לאו אלא ימצא מלך לא ממעטינן נכרי שכיבשתו דהתם נמי לך חשיבא וה״א דאתי לרשה אחרינא אבל אתה דשדינא אלא ימצא ממשמעותיה ממעטינן נכרי שכיבשתו דלא ימצא לך משמע אפילו כמצוי בעינא לך אבל עוד קשה לו כיון דשדינא אלא ימצא אמאי איצטריך ליה לעיל למדרש מה שאור האמור בגבולים וכו׳ אף אתה רואה וכו׳ ותירץ ר״י דאי לאו דרשה דשאור שאור הוה מוקי לה למעוטי של אחרים ושל גבוה בנתים כמו בגבולים ולא למעוטי נכרי שכיבשתו ודומק הקשה לרבינו תם דבשום דוכתא לא מצריכנא תרי קראי לכיבשתו ושלא כיבשתו בראשית הגז (חולין קלה:) גבי ביתך דגנך שדך וטובא דמייתי התם נכולהו לא מצריך אלא חד קרא לכיבשתו ולשלא כיבשתו ותי׳ רשב״ם דכיון דגלי לן הכא נכרי שכיבשתו לא תשיב שלך בשום דוכתא תו לא צריך תרי קראי לכיבשתו ומעמעטינן תרויהו מחד קרא וכן יש לתרץ מה שהקשה ה״ר יעקב דאורלייני״ם מעריסותיכם: התם

שמע מינה מדרבי עקיבא תלת שמע מינה [ב] אין ביעור חמץ אלא שריפה ושמע מינה [ג] הבערה לחלק יצאת ושמע מינה לא אמרינן הואיל והותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך: ת״ר [ד] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מה ת״ל והלא כבר נאמר [ה] לא יראה לך שאור [ולא יראה לך [ו] חמץ] בכל גבולך לפי שנא׳ לא יראה לך שאור [ז] שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה [ח] יכול טמון ויקבל פקדונות מן הנכרי ת״ל לא ימצא אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין ת״ל לא ימצא בבתיכם אין לי אלא שבבתיכם בבורות בשיחין ובמערות מנין ת״ל בכל גבולך ועדיין אני אומר בבתים עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל זה בזה ושל זה בזה ת״ל שאור שאור לגזרה שוה נאמר שאור בבתים שאור לא ימצא בבתיכם ונאמר שאור בגבולין לא יראה לך שאור מה שאור האמור בבתים עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי׳ אף שאור האמור בגבולין עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי׳ ומה שאור האמור בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף שאור האמור בבתים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה: אמר מר אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין ת״ל לא ימצא כלפי [ט] ליא אמר אביי איפוך רבא אמר לעולם לא תיפוך וארישא קאי שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר [י] נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין ת״ל לא ימצא והאי תנא מיהדר אהיתירא ונסיב לה קרא לאיסורא [כ] משום שנאמר לך לך תרי זימני: אמר מר יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרים תלמוד לומר לא ימצא הא אמרת רישא שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה לא קשיא [כא] הא דקביל עליה אחריות הא דלא קביל עליה אחריות כי הא דאמר להו רבא לבני מחוזא [כב] בעידו חמירא דבני חילא מבתייכו כיון דאילו [כג] מיגנב ואילו מיתביד ברשותייכו קאי ובעיתו לשלומי כדילכון דמי ואסור הניחא למאן דאמר [כד] דבר הגורם לממון כממון דמי אלא למאן דאמר לאו כממון דמי מאי איכא למימר שאני הכא דאמר לא ימצא איכא דאמרי הניחא למאן דאמר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי היינו

ב״מ. מדלא נפקא ליה דהאי יום הראשון ערב יום טוב הוא אלא משום דאסור להבעיר ביום טוב שמע מינה סבירא ליה כר׳ יהודה דאמר לקמן בפרק כל שעה (כפ. יפ:) אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר דאי השבתתו בכל דבר סבירא ליה לוקמיה ביו״ט ויבערנו בדבר אחר יאכילנו לכלבים או יטלינהו ליס: **וש״מ.** מדקאמר שהוא אב מלאכה סבירא ליה כר׳ נתן דאמר הבערה לחלק יצאתה דתניא (שבת דף ע.) הבערה ללאו יצאת שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה [כה] חוץ והוציאה מכללו ופרט בה ללו לעצמה לומר לך שאינה במיתת בית דין כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו רבי נתן אומר לחלק יצאתה שלא תאמר העושה אחרבעה או חמשה אבות מלאכות בשוגג בשבת אינו חייב אלא אחת דהא חד ללו אינה בכולהו וחד כרת לפיכך פרט בה בפני עצמה להקיש אליה מה היא מיוחדת שהיא אב מלאכה ומחייבין עליה לעצמה כו׳ אלמא לר׳ יוסי ללו אב מלאכה היא: **והלא כבר נאמר ולא יראה לך שאור בכל גבולך.** הרי בתים כמשמע: **לפי שנאמר ולא יראה לך.** דמדכתב לך משמע מינה שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה בגבולין [כו] של אחרים כגון נכרי ושל גבוה אם הקדישם לגבוה הנית: **יכול.** נלמוד ממקרא זה שיטמין את שלו ביד [כז] שלא יראנו ודין דהא לא יראה כתיב: **ויקבל פקדונות מן הנכרי.** דהא כתיב לך: **ת״ל לא ימצא.** אסר לך הטמנה שאף היא בכלל מציאה ואסר לך של אחרים דהכא לא כתיב לך: **אין לי.** מלא ימצא דאסור אלא נכרי שלא כבשתו תחת ידיך ואינו שרוי עמך בחצר ולקמיה פריך איפכא מסתברא: **נכרי שכיבשתו.** תחת ידך דהוי ממונו כממונך או שלא כיבשתו אבל שרוי בחצרך מנין תלמוד לומר לא ימצא. לקמיה מפרש לה: **ואין לי אלא בבתים.** כלומר ואם נאמר זה ולא נאמר ולא יראה לך שאור הייתי אומר אין לי שאסור לשהות חמץ אלא בבתים מפני שהוא מצוי אצלו תמיד דהא בהאי קרא כתיב **גבולך.** נקרא דלא יראה כתיב: **ודיין.** אע״פ שנאמר שניהם יש לי לומר בבתים עובר בכל אלו דהא לא ימצא דמשמע אפילו הטמנה לא כתב אלא בבתים ולא כתב בהו נמי לך להוציא של אחרים אבל גבוהין שרוי כתב לך ואני אומר אבל אתה רואה בהן של אחרים מנין ליתן קולו של זה בזה וחומרו של זה בזה ת״ל כו׳. ולקמיה פריך מאי קאמר דמייתי לה מ״ל אחרים ושל גבוה לאיסורא ולהתירא הכא והכא: **כלפי לייא.** שהי מלות כלפי היכן עוטה דבר זה. הא איפכא מסתברא נכרי שכבשתו מסתברא דאסור

מסורת הש״ס

א) [לקמן יב: כא.: ס: תמורה לד.], **ב)** [שבת ט. ש״ס], **ג)** [ר״י ומהר״ם ע״ש], **ד)** [לקמן כג. כט.], **ה)** [בערוך ערך כלפי גרס אליה פי׳ דברים מהופכין כמו שהאליה הפוך מן הראש כו׳], **ו)** [עי׳ תוס׳ שבועות מד. סד״ה שומרן], **ז)** [לקמן כט:: יט״ן], **ח)** [שמות כז], **ט)** [מ״ל: בגבולך], **י)** [מ״ל כלי [אי: בכלים], **כ)** [כפ״ה: ומטילין טוהרת תיקון].

גליון הש״ס

[א] נמ׳ משום שנאמר לך לך תרי זימני. עי׳ בריטב״א קדושין כא ד״ה ביומ׳: תוס׳ ד״ה לחלק וכו׳ **לא היה אסור** ביו״ט. עיין מ״ש דף כ״ג ע״ב תוס׳ ד״ה על גבי חרס:

מוסף רש״י

הבערה לחלק יצאת. מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא, שלא תאמר עשאן לכל המלאכות כהעלם אחת אינו חייב אלא אחת, לכך יצאת זו להקיש אליה את כל הכלל ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה שהיו הוהיר עליה לאו בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה. [שהזהיר לו: אם עשאן כהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, דכל דבר שהיה בכלל יצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא. [שם ס:] אי: שלא תאמר אינו חייב פקילה עד שיתלה שבת בכל מלאכות, לכן יצאת הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה בלא פקילה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה וגו׳. [יבמות ה:].

רבינו חננאל (המשך)

כך יכולת לבנעי שמוחר לך לראותו. שנאמר לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. ואקשינן האי תנא מהדר אהתירא כלומר מנראין הדברים הני קראי מראין הדברים שמותר לראות חמצו של נכרי שלא כבשתו ונסיב לה קרא לא ימצא בבתיכם דמשמע לאיסורא, ופרקינן הייתה אומר אסור שנאמר לא ימצא מכל מקום. קמ״ל לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור, לך לך תרי זימני. דאפילו גוי שכבשתו שרי, דקרינא ביה שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. **ולך לך תרי זימני.** לא יראה לך חמץ שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים, זה בגוי דלא כבשתו. ולא יראה לך שאר, אבל אתה רואה של אחרים...). **והני מילי** דלא קביל עליה ישראל אחריות, אבל קביל עליה אחריות אסור, כדרבא דאמר לבני מחוזא בערו אמרא דבני חילא, פירוש הגרים בני החיילות היו מפקידין את החמץ שלהם בבתי ישראל והיו נותנין להם קמח ואומרין להם עשו לנו לחם. דאפילו אם אבד אותו הלחם באונס אין משגיחין אלא מענישין אותם. נמצא אותו הלחם כל זמן שהוא אצלם כאלו שלהם הוא, ואע״ג דאמרינן דבר הגורם לממון [כממון] הוא, כלומר לכשיאבד הוא צריך לשלם, ונמצאו כאילו ממונו אבד. אבל כל זמן שהוא מצוי ממון הגרי הוא, קמ״ל דבין כך ובין כך אסור.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com